

Folks & citizens. Retaule per a la convivència més enllà de fílies i fòbies a la Catalunya del xoc independentista

Jordi Ferrer / @JordiFerrer

Això va d'independència? Això va de recentralització? Això va de democràcia? Segur que aquests tres elements marquen les pulsions i estratègies dels diferents actors i relats que marquen l'agenda política del país. Però això també va i molt, de convivència. I aquí ens la juguem de debò. Estem davant d'un procés independència ple de virtuts cíviqes i a l'hora, d'una operació d'estat per modificar l'hegemonia cultural a Catalunya amb l'aval de molts conciutadans i veïns nostres. **Estem davant d'una Catalunya poble que persegueix el somni d'esdevenir estat i d'un estat que vol comptar a Catalunya amb un poble homologable als estàndards hispànics?** Aquí van cinc pinzellades sobre aquesta Catalunya de folks i citizens, de poble i de ciutadania, de pobles i de ciutats, per evitar caure en la idealització d'una Catalunya sense ànima i d'una Catalunya sense marc legal.

I) La partida o la vida?

O bé jugar una partida per guanyar temps? Ara que sabem que el govern català porta les negres i que ha de moure peça, aquesta jugada pot facilitar un escac mat de pocs moviments per part del govern espanyol o bé, pot provocar que l'enuig del contrincant sigui tal que trenqui el taulell i s'aixequi irat. En cap cas hi haurà victòria. En un cas o en un altre, l'al·legoria amb la icònica partida que **Max Von Sidow** -com a cavaller de les croades que retorna a una regió afectada per la pesta, manté amb 'la mort' en el clàssic film de **Bergman** ('Det sjunde inseglet' - 'El séptimo sello', 1957) queda justificada, a partir del moment que ja s'ha dictat sentència. I no em refereixo al botí de guerra o el cap amb cornamenta de la batuda de caça major (entengui's la culminació del 'a por ellos' en forma de detenció de Puigdemont, Forcadell o major Trapero, entre altres guatlles i senglars). La 'mort' li reclama l'ànima al cavaller croat però li deixa jugar una darrera partida. Per què ho fa si té impunitat? Per què un estat s'avé a jugar una partida d'escacs amb una regió díscola, però que té sota control? En tot cas, què és l'ànima? Què és allò que li interessa més que la defunció i el cos del cavaller? Pot ser que la partida que estem veient agonitzar -amb angoixa i patiment- sigui l'avantsala de la succió de l'ànima de l'autonomia catalana: la llengua. I com a conseqüència la fi de la funció dels seus canals de promoció, d'hegemonia i de propaganda. Per molt que el cavaller pugui fer una darrera acció heroica o honrosa, la sentència sembla clara. No els interessa la supressió de l'autonomia per se. Interessa canviar l'ànima d'aquesta autonomia.

II) Nova Pàtria?

L'independentisme s'ha apoderat de l'èpica de la resistència, de la mobilització i de l'organització i encara més des de l'1 d'octubre, però també és cert que a la nit del diumenge 27 de setembre de 2015 va començar a perdre part del principi de realitat. I estem aquí, interpretant una DUI diferida, un article 155 sense precedents i especulant sobre quins països reconeixerien la independència en un endemà inconcret: "M'han dit que Israel, Rússia i Xina, ens reconeixeran. Déu n'hi do, oi?". O bé, exorcitzant els pitjors dels temors: "És ara o mai. Si no guanyem ens destrossaran". Que cadascú tanqui la frase amb l'emoticona que trobi més adient.

Sabem que els **Almogàvers** van existir, que atemoriren la Mediterrània i feren niu a Nova Pàtria, banyada per un mar Egeu que també embolcalla Ítaca. Tanmateix, '**Tirant lo blanc**', la millor novel·la (de ficció especificariem ara) que ens ofereix la literatura catalana sobre les proeses dels cavallers sobresurt d'entre els llibres de cavalleries per tractar la història com a farsa, per parlar de desitjos i de vicissituds humanes, gens sobrenaturals. El protagonista Tirant és fal·lible fins el punt d'emmalaltir i morir, mentre que el seu antagonista i rival, Hipòlit, és l'únic que sobreviu i prospera. I és que la realitat no és justa, ni en una novel·la de ficció del 1490, ni ara, en l'era de la postveritat.

III) El factor humà

JOHN CARLIN

EL FACTOR HUMANO

NELSON MANDELA Y EL PARTIDO
QUE SALVÓ A UNA NACIÓN

Seix Barral

Carlin, l'autor del llibre 'El Factor humà' ('Playing the Enemy: Nelson Mandela and the Game that Made a Nation') ha estat acomiadat del diari 'El País' per no seguir la línia editorial de la publicació, és oportú evocar tres factors humans imprescindibles per a resoldre conflictes: empatia, visió i lideratge. Fa cinc anys enrere vaig publicar [aquest article sobre la conflictivitat](#) que llavors ja s'albirava i la necessitat que totes les expressions identitàries que conviuen a Catalunya poguessin treure llast en manifestacions cíviques i pacífiques. Considerava llavors i ho reafirmo ara, després de la manifestació del 12-O i de diumenge passat 8-O, a Barcelona -a la que de ben segur hi han assistit molts conciutadans i paisanos meus de Sant Feliu i del BaixLlobre-, que l'antagonisme i la convivència no tenen perquè anar renyides. L'escrit data de l'octubre de 2012 i el dirigia a amics i companys que contemplaven l'esclat independentista amb desencís i preocupació, sensació semblant a la que havia tingut jo anys enrere amb l'implementació del programa uniformitzador de la FAES, l'escalada catalanofòbica en els media (llavors pocs i concrets resumits sota el nom de 'la caverna') i el naixement de Ciutadans al crit de "toma 3, TV3", en ple context d'aprovació, amputació i vexació de l'Estatut del Segle XXI. L'empelt del constitucionalisme covat per la intel·lectualitat basca i "el espíritu de Ermua" no augurava grans dosis d'esperança quan el discurs de l'enemic interior va començar a baixar Pirineus avall fins arribar als slogans 'Rosa Díez Style' de "La situación en Cataluña es peor que en el País Vasco, pero sin bombas". Aquella finura, aquell detallisme que tan enamora, oi?

Des de llavors hem tingut mostres suficients sobre el que ha derivat en un problema polític de primera magnitud que no s'ha canalitzat per via política, fet que ha provocat que s'hagi empantanegat tot, malmetent institucions i virtuts cíviques, confrontant legitimitats diferents i despertant les pors atàviques: l'anatema de la unitat d'Espanya en una banda i la resistència militant a l'assimilacionisme i desnaturalització política, lingüística i cultural de la singularitat nacional catalana, en l'altra.

El conflicte s'ha perllongat en el temps interessadament, amb girs de guió, amenaces i mentides, moltes i grosses. La partida d'escacs no s'ha caracteritzat per la destresa dels seus jugadors sinó pel fet que en una mateixa partida es dirimien dos escenaris de futur: el reconeixement implícit de la nació catalana (via independència >via referèndum> via reforma constitucional i reconeixement d'Espanya com un estat plurinacional) i el reconeixement explícit de la nació espanyola (via recentralització < via uniformització de les estructures d'estat < via reforma constitucional i encaix administratiu de les regions). El primer escenari es basa en el credo que demanant el tot (la independència) s'aconseguirà una part (l'assumpció de Catalunya com a subjecte polític, com a nació) amb la incògnita de saber si això significa quelcom més que l'aconseguit fins ara (més i millors competències, finançament i reconeixement singularitat nacional). I el segon escenari es basa en entendre que la Constitució del 78 va tenir un pecat d'origen: el d'atorgar carta de naturalesa al catalanisme cívic i al nacionalisme català com a stopper de les pulsions independentistes (relativament baixes en suport popular fins al 2009).

IV) Els 'Tercers homes'

EL TERCER HOMBRE

UN FILM DE
CAROL REED
FOTOGRAFIADO POR
ROBERT KRASKER
CON LA MÚSICA
INOLVIDABLE DE
ANTON KARAS

ORSON WELLES · JOSEPH COTTEN · ALIDA VALLI · TREVOR HOWARD

BASADA EN LA INMORTAL NOVELA DE **GRAHAM GREENE**

Les ombres

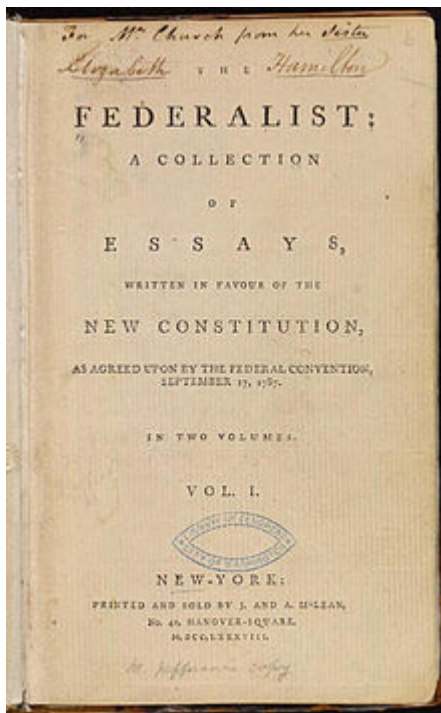
de la sospita solen recaure en els tercers homes, entre aquells que lluny de poder caminar decididament alçats o de levitar per desig i gràcia d'una hegemonia que no tenen, es veuen empesos a l'obscuritat de passadissos, despatxos i clavegueres. Són l'oposició permanentment acusada -i sovint amb cruessa- de conspiració i traïció. Són vehements en la crítica dels qui manen i

condescendents en el patiment dels qui manen. És en aquest context, per aquesta doble partida en joc, que les terceres vies no han quallat.

A Catalunya hi ha espai per la consolidació d'un partit que aglutini a indepes i no indepes, a republicans i reformistes espanyols. És més, fins ara hi havia sigut i l'èxit del marc democràtic actual rau en l'existència de projectes de país: **PSUC, PSC i CiU**, cadascú a la seva manera van tenir en el catalanisme i en la transversalitat un element de cohesió social. Imperfecte, segur, però enterrar-lo abans d'hora i més ara quan PP i C's blasfemen que "Catalunya sigui un sol poble", no sembla el millor camí per a l'entesa i la convivència ara que les tesis aznaristes estan més consolidades.

En el context actual, **Podemos i la versió dels Comuns** semblen ser les úniques formacions que poden optar a incidir en aquest espai sense tenir un bomber a Catalunya i un piròman a Madrid, o viceversa, si és que l'establishment d'ICV no hi posa traves. Les paraules d'Iglesias i Colau són balsàmiques, assenyades i evoquen a un model d'estat diferent. El PSC, malgrat haver-se aprimat en catalanisme per prescripció mèdica i tenir preparades les vies per la transfusió de les dosis de Catalanisme-hispànic que **Joaquim Coll, SCC catalana, Borrell i el PSOE** li tenen preparades manté una certa incògnita al respecte d'esdevenir la tercera pota del constitucionalisme o la primera alternativa a l'independentisme. És ben cert que el PSOE compra la tesi que alimenta el front constitucionalista que s'ha arrengrerat amb el Govern d'Espanya per aplicar l'article 155 si és necessari, mentre que al PSC se li esgota el temps per apostar pel relat que clama en substituir el catalanisme d'arrel nacionalista catalana per una arrel hispànica (nacionalista espanyola) que hibridi als 'bons catalans'; o bé, esdevenir de nou el partit de la Catalunya real, els de l'estelada i els de l'espanyola, el que uneixi carrer i institucions, el que enarbori un encaix que doni respostes a les demandes i especificitats nacionals i no només solucions uniformitzadores.

V) El paper dels federalistes

El neoinstitucionalisme, la revitalització de les tesis republicanes i la por al populisme d'esquerres, atrinxera la 'liberal class', pragmàtica, envellida i poc seductora. Heus ací un repte també pels federalistes d'esquerres, espai i plataforma de seixantins posseïdors de la raó. No ho dic amb sorna. Polítics i acadèmics de nivell, però d'una generació concreta que ha manat i que comparteixen el codi de l'essència republicana i són coneixedors dels mecanismes i ressorts del poder, per la qual cosa saben que els hi convé fer de refugi del cosmopolitisme i d'ariet

de l'independentisme que té les de perdre. Crítica? Que han naturalitzat a jacobins com a federalistes per adscripció republicana, mentre que s'han blindat de postulats confederales, federalistes asimètrics i plurinacionalistes. Més crítica? Que al llarg d'aquests anys no han fet política, han fet de lobbistes polítics. No han passat a l'acció sinó que han aglutinat indignació i prudència. En definitiva, gent vàlida que han esdevingut els posseïdors literals i exclusius de la raó, que saben que això era anar pel pedregar (i han jugat a nedar i guardar la roba), que saben que un monarca al segle XXI no fa falta (però el seu republicanisme és icònic més que programàtic), que tot nacionalisme és nociu (el català queda clar, l'espanyol ja no tant) i que la solució a tots els mals contemporanis és aplicar més dosis de la seva recepta de sempre: solució als mals d'Europa? Més Europa; solució a l'independentisme? Més federalisme; solució a la desigualtat econòmica? Més i millor redistribució.

I sí, és clar, tots els demòcrates d'esquerres ho firmem amb els ulls clucs si no fos que Europa, Espanya, Catalunya i l'economia global van pel pedregar no tant per culpa de les temptacions partisans i populistes, sinó perquè **a la recepta de la 'true left' li ha mancat autocrítica, incidència en els poders econòmics, incidència en les institucions de governança global i incidència en política nacional**, on la socialdemocràcia fa aigües i la dreta es consolida arreu i les classes populars s'aboquen als postulats de l'extrema-dreta. Dic incidència i no presència, perquè aquesta segona l'han tinguda i molta, i durant molts anys. I això els hi resta credibilitat i sex-appeal. Una mica menys de liberalisme i una mica més de lluita de classe, pot ser?

D'aquí la paradoxa que **Iceta i Coscubiela** siguin dos grans parlamentaris carregats de raons, però que siguin els **Nuet, Fachín i Colau** els qui aportin sentit comú al no ser ni independentistes ni equidistants amb la desproporció i la desmesura (de les càrregues policials, de la fractura social, de la propaganda mediàtica, etc.). Tampoc és d'estranyar que siguin aquests polítics els qui connectin amb les generacions que no han tocat poder i que no veneren les lògiques institucionals i de partit per damunt del batec popular en temps convulsos. Refugiar-se en allò orgànic i rebutjar l'òrgan que mou a les persones (el cor) pot preservar la racionalitat però no et permet liderar un espai que té potencial i demanda.

Ara bé, sense hegemonia indepe, amb un PSOE amb dificultats de marcar perfil propi davant Rajoy i amb Podemos amb un relat alternatiu respecte al règim del 78, el federalistes hauran de pensar també amb el 'volk' que tan relacionen amb les passions fatals i en si Catalunya és un sol poble o no. La bona convivència a Catalunya en part tornarà a dependre d'això. I si ho és, com deia el lema del vell PSUC, aplicar amb sinceritat la mateixa vacuna contra l'essencialisme català i contra l'essencialisme hispànic, exercici que de moment no he vist amb els representants d'aquesta corrent generacional, a mig camí del PSC i de la ICV poc enamorada dels partisans. I és que veient l'embranchida patriòtica espanyola, ve sent hora de justificar molt bé per què fundadors de Ciutadans poden orbitar-hi i les tesis maragallianes de l'asimetria no s'exploten ni es conviden a nacionalistes confederales i a relators de la plurinacionalitat. I és que d'això va el joc: cal entendre els catalans (tots) i a Catalunya (sencera) com la suma de 'folks' i 'citizens', de ciutadans i paisans, de gent diversa que conviu amb igualtat de drets però també amb predisposició al deure cívic, en una ferma voluntat de codificar usos i costums per enriquir el bé comú. Cal que parlem aquestes dues llengües, l'ancestral i la jurídica, la vulgar i la elitista, per tal que ens tornem a entendre com a societat.

Jordi Ferrer és historiador i amb estudis en ciències polítiques.